

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Основні принципи організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами:

- пріоритет інтересів і потреб учнів;
- неперервність супроводу;
- мультидисциплінарність.

Організація психологічного супроводу дітей потребує проведення необхідних заходів, а саме:

1. Діагностика рівня розвитку дітей (виявлення індивідуальних особливостей психічного, фізичного, інтелектуального розвитку; рівня розвитку психічних процесів; діагностики соціальної зрілості, інтелекту, стилю взаємодії педагогів і батьків з дитиною).
 2. Оформлення документації для здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами:
 - створення банку даних дітей відповідно до особливостей та наявних порушень;
 - оформлення індивідуальної картки психолого-педагогічного діагностування;
 - наявність копії форми ІПР, що видається МСЕК і ЛКК;
 - складання соціального паспорта сім'ї, в якій виховується дитина;
 - розробка та затвердження тематичного плану програми індивідуальної корекційно-розвивальної роботи;
 - розробка рекомендацій для педагогів і батьків.
 3. Створення власної навчально-методичної та інформаційної бази (банк даних корекційних, навчальних і виховних програм).
 4. Моніторинг результативності.
 5. Виявлення і прогнозування можливих проблем, серед яких можуть бути наступні:
 - виникнення супротиву новому середовищу з боку дитини;
 - виникнення внутрішніх і зовнішніх конфліктів між педагогом і дитиною, педагогом і батьками.
 6. Розробка шляхів корекції можливих негативних наслідків:
 - ☐ планування резерву часу для перегляду спланованих форм, методів, прийомів роботи з дітьми та їх батьками;
 - ☐ реорганізація індивідуальних психолого-педагогічних програм супроводу дітей, які виявляють відповідні проблеми;
 - ☐ відстеження результативності впроваджених змін.
- Робота психолога з дітьми з особливими потребами охоплює низку проблем:
- ✓ низька самооцінка, невпевненість у собі;
 - ✓ тривожність, наявність страхів;

- ✓ труднощі процесу комунікації;
- ✓ нестабільність психоемоційного стану;
- ✓ розбалансування саморегуляції;
- ✓ дезадаптація;
- ✓ почуття залежності від оточуючих;
- ✓ почуття безнадійності, приреченості та ін.

У межах діагностичної роботи психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами пропонуються для використання такі психодіагностичні методики:

ЗДАТНІСТЬ ЗОСЕРЕДЖУВАТИСЬ:

- ✓ «Коректурна спроба» - дослідження здатності до концентрації уваги, її стійкості, переключення, розумова працездатність.
- ✓ «Рахунок по Крепеліну» - вивчення психічного темпу, коливань уваги, переключення, працездатність.
- ✓ «Таблиці Шульте» – діагностика обсягу, швидкості орієнтовно-пошукової діяльності, працездатність.

АНАЛІЗУВАННЯ ПРЕДМЕТІВ:

- ✓ «Розрізні малюнки» - встановлення здатності запам'ятовувати і відтворювати просторову структуру цілого предметного зображення з 2-6 частин.
- ✓ «Виділення суттєвих ознак» – дозволяє відрізнити суттєві ознаки від несуттєвих та робити висновки про логічність суджень.
- ✓ Субтест «Практичний аналіз» (тест вербального інтелекту Й. Ставело) – дослідження загальної поінформованості й розуміння змісту прислів'їв).
- ✓ Субтест «Виключення» – здатність виділяти загальні ознаки і властивості предметів чи понять й уміння порівнювати їх - здатність до аналітико-синтетичної діяльності.

ВСТАНОВЛЕННЯ СХОЖОГО/ ВІДМІННОГО:

- ✓ «Тест шкільної зрілості» (вербальне мислення).
- ✓ Тест Векслера – визначення загального рівня розвитку дитини.
- ✓ «Прогресивні матриці Равена» (невербальний варіант – визначення рівня розвитку аналітико-синтетичних умінь).

УЗАГАЛЬНЕННЯ:

- ✓ «Вилучення четвертого зайвого» - сформованість наочно-образного мислення, процесів узагальнення, уміння відрізнити суттєві ознаки від несуттєвих.
- ✓ Субтест «Узагальнення» (тест вербального інтелекту Й. Ставело) визначення орієнтації у знаннях про навколишню дійсність.
- ✓ Субтест «Визначення антонімів» – вибір логічної протилежності.

ЗДІЙСНЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ:

- ✓ «Класифікація понять» (в модифікації Л.С.Виготського, Б.В.Зейгарник, Ю.Ф.Полякова) – дослідження рівня процесу

аналізу й синтезу, послідовність суджень дітей дошкільного і шкільного віку (40 малюнків).

✓ Групування предметів за родовими та функціональними ознаками.

✓ Групування предметів за 2-3 ознаками (колір, величина, форма).

ПЕРЕНЕСЕННЯ ВМІННЯ В НОВІ ПІЗНАВАЛЬНІ СИТУАЦІЇ:

✓ Методика Г.Россолімо – обстеження розуміння змісту ситуації, наявності елементарних уявлень, можливості використання минулого досвіду.

УМОВИ ВИСНОВКІВ:

✓ Тест «Словесні ряди» - рівень розвитку логічного мислення.

✓ Тест «Числові ряди» – рівень розвитку логічного мислення.

✓ Субтест «Математична логіка» (тест вербального інтелекту Й.Ставело).

ЗДАТНІСТЬ МІРКУВАТИ, ВСТАНОВЛЮВАТИ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ:

✓ «Прості аналогії» – розуміння логічних зв'язків та співвідношень між поняттями; діагностика порушень послідовності суджень та інертності психічних процесів.

✓ Тест Кеттела (вимір інтелекту дітей 6-літнього віку).

✓ Тест вербального мислення Керна-Ірасека.

✓ Шкільний тест розумового розвитку.

САМООЦІНКА, НЕВПЕВНЕНІСТЬ У СОБІ:

✓ Методика М. Куна.

✓ Методика С.А. Будасі.

✓ Методика Дембо-Рубінштейна.

ТРИВОЖНІСТЬ, НАЯВНІСТЬ СТРАХІВ:

✓ Тест шкільної тривожності (Ю. Ф. Пачковського, І. О. Корнієнко).

✓ Методика дослідження тривожності Спілбергера.

✓ Методика соціально-ситуаційної тривожності О. Кондаша.

МОТИВАЦІЯ

✓ Дослідження мотивації досягнення (А. Мехрабіан).

✓ Проективна методика мотивації досягнення успіху та уникнення невдач (Х. Гекхаузен).

✓ Методика діагностики особистості на мотивацію до успіху (Т. Елерс).

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН

✓ Опитувальник САН.

✓ Шкала кольорового діапазону Лутошкіна.

✓ Шкала зниженого настрою – субдепресії.

ДЕПРЕСИВНИЙ СТАН, НЕВРОТИЗАЦІЯ

✓ Діагностика рівня невротизації Л.І. Вассермана.

✓ Експрес-діагностика невроза К. Хека і Х. Хесса;

✓ Диференційна діагностика депресивних станів А. Жмурова.

- ✓ Депрескоп

ДЕЗАДАПТАЦІЯ

- ✓ Методика діагностики дезадаптації «Карта спостережень» Д. Скотта.
- ✓ Опитувальник А.В. Фурмана «Наскільки адаптований ти до життя»

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ

- ✓ Методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича.
- ✓ Методика діагностики спрямованості особистості А. Басса.

ФРУСТРАЦІЯ, АГРЕСИВНІСТЬ

- ✓ Діагностика самооцінки психічних станів по Г. Айзенку.
- ✓ Методика діагностики показників і форм агресії А. Басса й А. Даркі.
- ✓ Тест фрустрації С. Розенцвейга.
- ✓ Методика вивчення схильності до суїцидальної поведінки (методика М. Горської)

У роботі з дітьми з особливими потребами з метою корекції поведінки та особистісних проявів організовуються:

- Заняття з розвитку комунікативних навичок, ефективної соціальної взаємодії.
- Заняття з підвищення впевненості в собі.
- Заняття з зниження тривожності та подолання страхів.
- Заняття з розвитку навичок емоційної саморегуляції.
- Заняття з розвитку креативності.
- Заняття з розвитку асертивності.